

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIO PLĖTROS BANKO ĮSTATYMO NR.
XIV-3098 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LIETUVOS BANKO
ĮSTATYMO NR. I-678 42 STRAIPSNIO IR 1 PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS PINIGŲ PLOVIMO IR TERORISTŲ FINANSAVIMO
PREVENCIJOS ĮSTATYMO NR.VIII-275 2 IR 4 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. IX-1068 3 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Teikiamų Lietuvos Respublikos nacionalinio plėtros banko įstatymo Nr. XIV-3098 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – NPBI projektas), Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 42 straipsnio ir 1 priedo pakeitimo įstatymo projekto (toliau – LBI projektas), Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo Nr. VIII-275 2 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – PPTFPI projektas), Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo Nr. IX-1068 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – FIĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslas – nustatyti aiškų, proporcingą ir finansiškai tvarų nacionalinio plėtros banko (toliau – NPB) teisinį reguliavimą aiškiai atskiriant mandatinę veiklą ir balansinę veiklą, įtvirtinant NPB veiklai taikomus principus, patikslinant NPB funkcijas ir atsisakant besidubliuojančių funkcijų, užtikrinant gerosios valdysenos principų įgyvendinimą, užtikrinti NPB vykdomos veiklos skaidrumą, visuomenės teisę žinoti, atsakingą valstybės finansinių išteklių naudojimą, taip pat nustatant korupcijos rizikos mažinimo priemones ir sustiprinant NPB priežiūrą.

NPBI projektu taip pat siekiama šių tikslų:

- 1) įtvirtinti NPB veiklos principus, kuriais vadovaudamasis NPB vykdo skatinamojo finansavimo veiklą;
- 2) apibrėžti mandatinės veiklos ir balansinės veiklos sąvokas, siekiant aiškiai atskirti pagal už atitinkamą veiklos sritį atsakingų ministerijų suteiktą mandatą NPB vykdomą veiklą ir iš NPB nuosavų ir (ar) skolintų lėšų finansuojamą veiklą;
- 3) patikslinti NPB funkcijas, siekiant jas reglamentuoti, atsižvelgiant į tai, kad NPB vykdoma veikla skirstoma į balansinę veiklą ir mandatinę veiklą, įtvirtinant naujas funkcijas, susijusias su poveikio strategijų rengimu, rinkos finansavimo trūkumo vertinimu, finansuotų projektų ir programų rezultatyvumo bei poveikio stebėsenai ir vertinimu, viešojo ir privataus sektorių potencialių pareiškėjų konsultavimu, taip pat atsisakant perteklinių, besidubliuojančių funkcijų;
- 4) įtvirtinti nuostatą, kad NPB, siekdamas valdyti reputacinę riziką, negali teikti finansavimo NPBI projekte nurodytiems politiškai pažeidžiamiems (paveikiamiems) asmenims;
- 5) įtvirtinti nuostatą dėl projektų, kuriems NPB skyrė ne mažesnę kaip 100 000 eurų finansavimą, fizinių ir juridinių asmenų naudos gavėjų (toliau – naudos gavėjai) viešinimo, siekiant užtikrinti skaidrumą, visuomenės teisę žinoti ir atsakingą NPB valstybės finansinių išteklių naudojimą, taip pat mažinti korupcijos riziką;
- 6) patobulinti NPB priežiūros modelį, siekiant, kad jis būtų suderintas su geriausia Europos Sąjungos (toliau – ES) praktika, ir užtikrinant NPB kapitalo išsaugojimą ir ilgalaikį finansinį tvarumą, patikimą ir veiksmingą rizikos valdymą, veiksmingą viešosios politikos įgaliojimų vykdymą, skaidrumą ir atskaitomybę;
- 7) įtvirtinti naują nuostatą dėl NPB licencijavimo formos – NPB veiklos licencijos suteikimo vietoj NPB įrašymo į NPB sąrašą;
- 8) tobulinti NPB valdymo organų sistemą įtvirtinant nuostatą dėl naujo NPB organo – NPB audito ir kontrolės komiteto, kuris kartu su valdant mandatinės lėšas (ES ir valstybės biudžeto lėšas) ir prižiūrint jų naudojimą dalyvaujančiomis institucijomis ir įstaigomis, be įprastų audito komitetui būdingų funkcijų, vykdys NPB mandatinės veiklos priežiūrą;
- 9) tobulinti NPB valdymo organų sistemą įtvirtinant nuostatą dėl tarptautinių finansų institucijų ir (ar) ministerijų atstovų įtraukimo į NPB stebėtojų tarybą stebėtojų teisėmis;

10) nustatyti teisę NPB NPBI projekte nurodytus duomenis gauti ne tik iš informacinių sistemų, bet ir iš kitų oficialių šaltinių, siekiant užtikrinti tinkamą skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimą, dotacijų ir (ar) subsidijų, kuriomis prisidedama prie NPB įgyvendinamų skatinamųjų finansinių priemonių, teikimą, finansavimo tinkamumo įvertinimą, taip pat pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją, tarptautinių sankcijų taikymą ir su tuo susijusių rizikų vertinimą.

FII projektu siekiama įtvirtinti skatinamojo finansavimo veiklos priskyrimą finansinėms paslaugoms ir taip aiškiai įtraukti šią veiklą į bendrą finansų rinkos reguliavimo sistemą. Siūlomas pakeitimas nustato teisinį pagrindą skatinamojo finansavimo veiklai taikyti finansinių paslaugų teikimui keliamus reikalavimus, įskaitant veiklos licencijavimo, priežiūros ir rizikų valdymo elementus. Tokiu būdu FII projektu sukuriamą nuosekli teisinio reguliavimo struktūra, užtikrinanti, kad skatinamojo finansavimo veikla būtų aiškiai apibrėžta, prižiūrima pagal finansų sektoriaus standartus ir galėtų būti integruota į NPB teisinį veiklos modelį.

LBĮ projektu siūloma nustatyti NPB priežiūros įmokos bazę ir maksimalų dydį, taikant analogišką modelį kaip kredito įstaigoms. Tokiu būdu sudaromos prielaidos užtikrinti proporcingą ir pakankamą NPB priežiūros finansavimą, kuris atitinka numatomą priežiūros intensyvumą ir NPB veiklos mastą. Šie pakeitimai būtini tam, kad Lietuvos bankas galėtų veiksmingai atlikti jam NPBI projektu pavedamas funkcijas.

PPTFPI projektu NPB įtraukiamas į finansų įstaigų sąrašą ir nustatoma, kad Lietuvos bankas prižiūri pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos reikalavimų įgyvendinimą ir atlieka konsultacinę funkciją, kaip tai daroma kitų finansų rinkos dalyvių atžvilgiu.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Investicijų departamento (direktorė Vaida Žukauskaitė, tel. +370 669 85 203, el. p. vaida.zukauskaite@finmin.lt) Finansinių priemonių skyriaus vedėja Laurita Kazickienė, tel. +370 669 85 211, el. p. laurita.kazickiene@finmin.lt, Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. +370 607 92 083, el. p. vilma.macerauskiene@finmin.lt) vyresnioji patarėja Vilija Petronienė, tel. +370 691 17 810 el. p. vilija.petroniene@finmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvos Respublikos nacionalinio plėtros banko įstatyme (toliau – NPBI) nenustatyti NPB veiklos principai, kuriais vadovaudamasis NPB vykdo skatinamojo finansavimo veiklą, neįtvirtinti strateginiai dokumentai (poveikio strategijos), pagal kuriuos NPB daro investicijas Lietuvoje, neregamentuojamas NPB vykdomos mandatinės veiklos ir balansinės veiklos atskyrimas, neapibrėžti rizikos pasidalijimo principai, kai mandatinė veikla derinama su balansine veikla. Galiojančioje NPBI redakcijoje nenustatytas apribojimas NPB finansuoti politiškai pažeidžiamus (paveikius) asmenis. Galiojančioje NPBI redakcijoje nustatytas NPB minimalus nuosavas kapitalas ne mažesnis kaip 1 000 000 eurų. NPB vadovai turi atitikti Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus ir jų tinkamumo vertinimui *mutatis mutandis* taikomos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo 31 straipsnio 4–8 dalių nuostatos. NPB veiklos vidaus kontrolė užtikrinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatyme ir priežiūros institucijos teisės aktuose nustatyta tvarka. Lietuvos bankas vykdo NPB priežiūrą, kuri grindžiama įrašymo į sąrašą institutu, veiklos stebėseną, informacijos teikimo pareiga ir poveikio priemonių skyrimu. Šiuo metu taikoma priežiūra yra fragmentiška ir neapima visos mandatinės veiklos, taip pat NPBI neregamentuotas atskiras NPB organas – NPB audito ir kontrolės komitetas ir nedetalizuotos šio komiteto atliekamos funkcijos (viena iš funkcijų mandatinės veiklos priežiūra).

NPBI neregamentuotas bendradarbiavimas su Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT), Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – FNTT) ir Europos kovos su sukčiavimu tarnyba bei nenustatyta pareiga NPB viešinti projekto, kurį NPB tiesiogiai finansuoja, naudos gavėjų vardus ir pavardes, finansavimo

sumą ir finansavimo laikotarpį, kuris priklauso nuo konkrečios skatinamosios finansinės priemonės sąlygų (pvz., vidutinis verslui skirtos paskolos laikotarpis 5–7 metai), kai skirto finansavimo suma didesnė kaip 100 000 eurų.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymų projektai nustato aiškų NPB veiklos mandatą, veiklos principus, funkcijas, griežtesnius skaidrumo, priežiūros, duomenų atskleidimo ir rizikų valdymo reikalavimus.

NPB makroekonominė priemonė investicijoms Lietuvoje skatinti

Įgyvendinant Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. gruodžio 10 d. nutarimu Nr. 895 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 1.4.1 papunktyje nurodytą veiksmą „Sustiprinti Nacionalinį plėtros banką ir pritraukti daugiau lėšų iš privačių investuotojų, reikšmingai didinant investicijas valstybei svarbiuose sektoriuose“ stiprinamas NPB, siekiant, kad jis būtų Lietuvos ekonomikos nuolatinis finansavimo šaltinis investicijoms skatinti, reikšmingai prisidėsiantis prie finansavimo apimčių didinimo, teikiant papildomą ir iš privačių investuotojų pritrauktą finansavimą bei bendradarbiaujant su rinkos dalyviais. Dabartinis modelis numato vieną NPB, veikiantį kaip valstybės plėtros politikos priemonę. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, NPBĮ projekte vartojamos vienaskaitos formos atspindi pasirinktą institucinį modelį.

Įgyvendinus siūlomas Įstatymų projektų nuostatas NPB veiks pagal aiškiai apibrėžtą skatinamojo finansavimo modelį, todėl bus lengviau gauti finansavimą projektams, kurių bankai nefinansuoja rinkos sąlygomis. Investicijų trūkumas bus mažinamas atliekant investicijas, vadovaujantis poreikio vertinimu, tai padidins ilgalaikių investicijų prieinamumą, ypač regionuose, inovacijų, socialinės ir ekonominės plėtros srityse.

NPB įgaliojimas pritraukti privatų kapitalą ir veikti per investavimo platformas sudarys aktyvesnio rizikos kapitalo, fondų fondų ir mišrių finansavimo priemonių augimo sąlygas. Tai prisidės prie platesnio investicinių produktų pasirinkimo verslui ir gerins kapitalo rinkų likvidumą. NPB teiks ekspertinę pagalbą įgyvendinant viešojo ir privataus sektorių projektus. Tai leis verslui greičiau ir kokybiškiau pasirengti įgyvendinti investicijų projektus, sumažins pasirengimo išlaidas ir didins konkurencingumą pritraukiant kapitalą. Tobulinant NPB veiklos modelį buvo atsižvelgiama į kitų šalių nacionalinių plėtros bankų gerąją patirtį, tarptautinių finansų institucijų veikimą.

NBP, nedarantis įtakos valstybės skolos ir deficito rodikliams

Tobulinant NPB veiklos modelį siekiama, kad jau 2028 metais NPB veikla iš valdžios sektoriaus pereitų į finansų bendrovių sektorių, siekiant nedaryti įtakos valstybės skolos ir deficito rodikliams.

Skatinamojo finansavimo veikla vykdoma pritraukus privačių investuotojų lėšas

Atsižvelgiant į kitų ES valstybių patirtį 2025–2026 metais buvo ženkliai padidintas Lietuvos NPB įstatinis kapitalas – iki 765 mln. eurų¹ (autorizuotas kapitalas). Tai leis Lietuvos NPB efektyviai pritraukti privačių investuotojų lėšų (skolintis lėšas) skatinamojo finansavimo veiklai vykdyti.

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. gegužės 29 d. nutarimas Nr. 420 „Dėl valstybės turto investavimo ir uždarnosios akcinės bendrovės „Investicijų ir verslo garantijos“ įstatinio kapitalo didinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2025 m. liepos 30 d. nutarimas Nr. 526 „Dėl valstybės turto investavimo ir UAB ILTE įstatinio kapitalo didinimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026 m. sausio 28 d. nutarimas Nr. 43 „Dėl valstybės turto investavimo ir UAB ILTE įstatinio kapitalo didinimo“.

Sektorinės strategijos ir tikslesnis rinkos finansavimo trūkumo nustatymas

NPBĮ projekto 4 straipsnyje reglamentuojama, kad skatinamojo finansavimo veikla gali būti pagrįsta ne tik skatinamojo finansavimo poreikio vertinimu, bet ir NPB atliekamu rinkos tyrimu. Atliekant tiek skatinamojo finansavimo poreikio vertinimą, tiek NPB atliekamą rinkos tyrimą pagrindinė sąlyga yra nustatyti finansavimo rinkos sąlygomis nepakankamumą ir (ar) neoptimalumą, įskaitant investicijų poreikį. NPB pradėjus vykdyti balansinę veiklą, vadovaujantis tarptautinių finansų institucijų praktika NPBĮ projekto 8 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatyta, kad NPB rengia poveikio strategijas. NPB poveikio strategijų tikslas išanalizuoti finansavimo poreikio sritis, nustatyti galimus teikti finansinius produktus, skirtus prisidėti prie šalies ekonomikos konkurencingumo didinimo ir skirtus suderinamumui tarp mandatinės ir balansinės veiklų lėšomis teikiamų finansinių produktų ir jų papildomumui (sinergijai) užtikrinti, todėl NPB vykdydamas balansinę veiklą pats atlieka tyrimą rinkos finansavimo trūkumui įvertinti. Pažymėtina, kad skatinamojo finansavimo poreikio vertinimas, jo peržiūra ir NPB atliekamas rinkos tyrimas vykdomi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugsėjo 12 d. nutarime Nr. 910 „Dėl nacionalinio plėtos banko veiklos“ (toliau – LRVN 910) įtvirtinta skatinamojo finansavimo poreikio vertinimo ir jo peržiūros tvarka, vertinimą galintys inicijuoti ir atliekantys subjektai, detalizuota informacija, kuri turi būti pateikiama vertinimo ataskaitoje, taip pat nustatyta šio vertinimo rezultatų tvirtinimo tvarka, nustatyti viešinimo reikalavimai bei poveikio strategijų rengimo tvarka. Priėmus NPBĮ LRVN 910 bus patikslintas nuostatomis dėl NPB atliekamo rinkos tyrimo atlikimo sąlygų ir tvarkos.

NPB veiklos principai

Siekiant užtikrinti aiškų, skaidrų ir nuoseklų NPB veiklos modelį, atsižvelgiant į tai, kad NPB vykdo skatinamojo finansavimo veiklą ir veikia rinkoje, kurioje taip pat veikia privatūs rinkos dalyviai, NPBĮ projekte siūloma nustatyti NPB veiklos principus, užtikrinančius, kad NPB veikla būtų grindžiama aiškiais, teisiškai apibrėžtais standartais, kuriais nustatomos sprendimų priėmimo ribos, užtikrinamas skaidrumas, nuoseklumas ir atskaitomybė, apsauga nuo piktnaudžiavimo ir interesų konfliktų, suderinama institucijos veikla ir nacionaliniai bei tarptautiniai reikalavimai ir suteikiamas aiškumas, kokiais principais vadovaujantis bus atliekamos funkcijos ir priimami sprendimai. NPB veiklos principai užtikrina, kad NPB veikla vykdoma siekiant papildyti finansų rinką ir bendradarbiauti su ja, taip pat siekiant apsaugoti finansų rinką nuo iškraipymų, nekonkuruojant su rinkos dalyviais, o siekiant, kad NPB finansavimas būtų teikiamas tiek, kiek rinką pati dėl per didelės rizikos ar kitų priežasčių nefinansuoja projektų, ir tol, kol rinką pradeda veikti savarankiškai. Vienas iš NPB veiklos principų, kad skatinamosios finansinės priemonės turi būti įgyvendinamos taip, kad sudarytų sąlygas pritraukti didžiausias privačias investicijas, siekiant su ribotais ištekliais finansuoti kuo daugiau projektų valstybės veiklos srityse. Taip pat NPB veiklos principais siekiama nustatyti skaidrų ir efektyvų viešųjų lėšų naudojimą, užtikrinti ilgalaikį finansavimą ir sprendimų nepriklausomumą, tai reiškia, kad NPB sprendimai turi būti priimami savarankiškai, be politinės įtakos, remiantis objektyviais ekonominiais, finansiniais ir rizikos vertinimo kriterijais. Kai NPB vykdo mandatinę veiklą, asignavimų valdytojai skirdami lėšas gali nustatyti sąlygas, pvz., dėl konkrečių tikslinių grupių finansavimo, rizikos laipsnio nustatymo ir pan.

NPB funkcijos

Siekiant aiškumo ir sisteminio požiūrio NPBĮ projekte patikslintos NPB funkcijos, sujungiant besidubliuojančias funkcijas, atsisakant perteklinių, ne finansų įstaigai būdingų funkcijų, detalizuojant skatinamajam finansavimui teikti, rinkos poreikio vertinimui ir analizei atlikti, konsultavimui ir kapitalo pritraukimui vykdyti skirtas funkcijas. Funkcijų patikslinimas leidžia nustatyti, kokias veiklas NPB gali vykdyti kaip finansų įstaiga, kokias paslaugas teikti ir kokius uždavinius įgyvendinti, taip sumažinant teisinio neapibrėžtumo riziką. NPBĮ projektu NPB funkcijos suvienodinamos, supaprastinamos ir orientuojamos į pagrindinę NPB paskirtį – skatinamojo finansavimo priemonių įgyvendinimą, rinkos trūkumų mažinimą, privačių investicijų pritraukimą ir konsultacinę pagalbą pareiškėjams. Tai leidžia NPB veikti efektyviau, išvengti funkcijų dubliavimosi

su kitų institucijų funkcijomis ir užtikrinti, kad NPB veikla būtų nukreipta į didžiausią ekonominę ir socialinę poveikį turinčias sritis. Be to, aiškiai suformuluotos funkcijos sudaro NPB vidaus politikų nustatymo, rizikos valdymo ir skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimo teisinį pagrindą.

NPBĮ projekte NPBĮ papildytas nauja nuostata, kad Vyriausybė, panaikinusi pavedimą vykdyti skatinamojo finansavimo veiklą ir nesant kito NPBĮ reikalavimus atitinkančio NPB, sprendžia dėl esamų sutartinių ar kitų įsipareigojimų, susijusių su skatinamojo finansavimo veikla, vykdymo perleidimo kitai finansų įstaigai. Kadangi NPB keliama labai griežti ir aukšti reikalavimai, Vyriausybė, panaikindama pavedimą vykdyti skatinamojo finansavimo veiklą, vertina faktines aplinkybes (perduotinus įsipareigojimus, veiklą, kurią būtina tęsti, ir pan.) ir sprendžia, kokiais finansų įstaigai paveda vykdyti skatinamojo finansavimo veiklą, nes iš anksto nėra galimybių konkretizuoti ir nustatyti galimos finansų įstaigos.

Balansinės ir mandatinės veiklos sinergija ir rizikos dalijimasis

Tobulinant NPB veiklos modelį siekiama užtikrinti optimalų lėšų panaudojimą NPB derinant mandatinę ir balansinę veiklas, todėl NPBĮ projekte aiškiai apibrėžiamos mandatinės veiklos ir balansinės veiklos sąvokos. Pažymėtina, kad balansinės veiklos apibrėžtyje įvardyti NPB keliama tikslai bei įgyvendinami lūkesčiai nustatomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 23 straipsnio 5 dalies 4 punktu. NPB keliama tikslai bei įgyvendinami lūkesčiai nustatyti Rašte dėl valstybės siekiamų tikslų nacionaliniame plėtros banke ir jam keliamų lūkesčių, kuriam pritarta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2026 m. vasario 2 d. įsakymu Nr. 1K-30 „Dėl valstybės siekiamų tikslų nacionaliniame plėtros banke ir jam keliamų lūkesčių“, (toliau – Lūkesčių raštas). Mandatinės ir balansinės veiklų derinimas užtikrina nuolatinį ir tolygų projektų finansavimą dengiant nustatytą rinkos trūkumą bei didina verslo galimybes pasiekti finansavimo šaltinius, taip pat mažina priklausomybę nuo ES finansavimo, kuris pasižymi finansavimo ciklais (7 metų finansavimo laikotarpiai) ir yra mažėjantis.

Siekiant užtikrinti šių veiklų sinergiją NPBĮ projekte siūloma nustatyti mandatinės veiklos ir balansinės veiklos rizikos pasidalijimo aspektus. Derinant mandatinę ir balansinę veiklas planuojama, kad investavimo rizikos bus nustatomos pagal rinkos brandą, t. y. inovatyvios, nišinės, naujos ar ankstyvos stadijos rinkos, kuriose privatus finansavimas dar nėra išvystytas, bus finansuojamos NPB vykdančią mandatinę veiklą. Tokios priemonės dažnai bus įgyvendinamos su valstybės pagalba, pavyzdžiui, lengvatinėmis sąlygomis. Balansinė veikla skirta investicijoms, finansiniams produktams, teikiama vadovaujantis rinkos ekonomikos investuotojo principu. Projektai, kuriems būdingas didesnis rizikos lygis, dažniau bus finansuojami NPB vykdančią mandatinę veiklą, taip pat bus kuriami įvairūs rizikos pasidalijimo mechanizmai, garantijų schemos ar investavimo platformos su skirtingo lygio rizikos prisiėmimo lygmenimis (pvz., skirtingais rizikos pasidalijimo pirmojo nuostolio, jaunesniojo ir vyresniojo (angl. *first loss*, *junior* ir *senior*) lygiais).

NPB veiklos depolitizavimas ir rizikų valdymas

NPBĮ projekte nustatytas apribojimas NPB teikti finansavimą NPBĮ projekte nurodytiems politiškai pažeidžiamiems (paveikiams) asmenims ir jų artimiems šeimos nariams siekiant:

- užkirsti kelią interesų konfliktams ir galimam politiniam spaudimui;
- apsaugoti NPB veiklą nuo politinės įtakos;
- užtikrinti skaidrų ir nepriklausomą finansavimo teikimą;
- įgyvendinti tarptautinius korupcijos ir pinigų plovimo prevencijos standartus;
- išlaikyti visuomenės pasitikėjimą NPB, kaip patikima valstybės finansų įstaiga.

NPBĮ projekte nurodant konkretų politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų sąrašą, buvo įvertinta, kad ne visi Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 2 straipsnio 18 dalyje nustatytoje sąvokoje „politiškai pažeidžiami (paveikiami) asmenys“ apibrėžti asmenys tiesiogiai dalyvauja ir turi įtakos rengiant ir (ar) priimant teisės aktus dėl NPB įgyvendinamų finansinių priemonių vykdymo ir kitus sprendimus, turinčius reikšmingą įtaką NPB veiklai (pvz., rengia NPB ir kitų įstatymų ir jų įgyvendinamųjų teisės aktų, susijusių su NPB veikla,

projektus, rengia ir tvirtina skatinamųjų finansinių priemonių valstybės pagalbos schemas ir pan.). Nurodant konkretų politiškai pažeidžiamų (paveikiamų) asmenų sąrašą siekiama nenustatyti perteklinio ribojimo juridiniams asmenims, kurių naudos gavėjais yra politiškai pažeidžiami (paveikiami) asmenys ar jų artimi asmenys, gauti finansavimą, teikiamą per NPB.

Numačius draudimą gauti NPB teikiamą skatinamąjį finansavimą visiems juridiniams asmenims, kurių naudos gavėjais yra politiškai pažeidžiami (paveikiami) asmenys, nurodyti Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 2 straipsnio 18 dalyje, finansavimo negalėtų gauti nė viena valstybės ar savivaldybės valdoma įmonė, įskaitant tas, kurios tiekia vandenį, šilumą, elektrą, komunalines paslaugas, vykdo daugiabučių administravimą, taip pat įmones, kurių naudos gavėjas yra Lietuvos Respublikos Seimo narių, ambasadorių, Lietuvos kariuomenės pajėgų ir junginių vadų, aukščiausiųjų teisminių institucijų narių šeimos narys ar artimas pagalbininkas, nors konkretus Seimo narys arba aukštas valstybės pareigūnas ar tarnautojas nusišalina nuo bet kokio klausimo, reglamentuojančio NPB veiklą, svarstymo ir sprendimo dėl jo priėmimo arba savo veikloje neturi jokio santykio su NPB svarbių klausimų svarstymu ar sprendimų priėmimu.

Pažymėtina, kad visais atvejais NPB klientai ir jų finansuojami projektai dėl politiškai pažeidžiamo (paveikiamo) asmens, jo šeimos nario ar artimo pagalbininko buvimo naudos gavėju yra vertinami kaip aukštos rizikos projektai ir jiems taikomos atitinkamos rizikos valdymo priemonės ir procedūros (detalesnės kliento pažinimo procedūros, sprendimų priėmimas aukštesniu lygmeniu, intensyvesnė projekto įgyvendinimo stebėseną ir kt.).

Papildomos skaidrumo priemonės

NPBĮ projekte įtvirtinama nuostata dėl naudos gavėjų viešinimo, kai finansavimo suma ne mažesnė kaip 100 000 eurų. Ši nuostata pagrįsta realiomis skaidrumo problemomis ir būtina siekiant užtikrinti viešųjų lėšų naudojimo skaidrumą, korupcijos prevenciją ir visuomenės teisę žinoti. STT² ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės išvadose³ nustatytos sisteminės rizikos parodė, kad vidaus kontrolė, auditas ar ribotos prieigos modeliai neužtikrina pakankamos išorinės kontrolės ir neapsaugo nuo interesų konfliktų.

Naudos gavėjų viešinimas yra veiksmingiausia priemonė, nes leidžia nustatyti galimus interesų konfliktus, mažina piktnaudžiavimo diskrecija riziką ir stiprina pasitikėjimą viešųjų finansų administravimu. Priemonė yra proporcinga: ji taikoma tik siaurai apibrėžtai subjektų grupei – naudos gavėjams, tik reikšmingiems projektams (kurių vertė ne mažesnė kaip 100 000 eurų), viešinami tik minimalūs duomenys (vardas, pavardė, finansavimo suma ir laikotarpis) ir tik projekto finansavimo laikotarpiu, kuris priklauso nuo konkrečios skatinamosios finansinės priemonės sąlygų (pvz., vidutinis verslui skirtos paskolos laikotarpis 5–7 metai). Neviešinami jokie jautrūs ar pertekliniai duomenys.

Taip pat numatomi saugikliai – ribotas taikymo mastas, minimalus duomenų kiekis, ribota trukmė ir reguliavimo peržiūra po 3 metų – tokiu būdu užtikrinama, kad priemonė neviršytų to, ko būtina laikytis, ir būtų mažiausiai intervencinė iš visų galimų alternatyvų.

Papildomai pažymėtina, kad NPBĮ projekto 33 straipsnio 1 dalyje nustatyti viešinimo tikslai detalizuojami atsižvelgiant į 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – BDAR) 5 straipsnio 1 dalies b punkto (tikslų ribojimo) ir 6 straipsnio 1 dalies e punkto (viešojo intereso užduotis) reikalavimus. Pažymėtina, kad NPBĮ nustatyti viešinimo tikslai yra konkretūs, patikrinami ir tiesiogiai susiję su nustatytomis faktinėmis rizikomis. Viešinimo tikslai yra šie:

² [4-01-7167 Antikorupcinio vertinimo išvada dėl finansinės priemonės „Startuok“, finansuojamos Europos region....](#)

³ [Produktas | Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė.](#)

1. užtikrinti išorinę viešųjų finansų kontrolę, nes STT ir Valstybės kontrolė nustatė, kad vidaus kontrolės priemonės nebuvo pakankamos ir sprendimų priėmimas nebuvo skaidrus;
2. nustatyti interesų konfliktus ir jų regimybę, nes tik fizinių asmenų (naudos gavėjų) identifikavimas leidžia nustatyti ryšius su politiniais veikėjais ar sprendimų priėmėjais;
3. užtikrinti vienodą pareiškėjų traktavimą, nes viešumas eliminuoja selektyvaus kriterijų taikymo riziką;
4. užkirsti kelią piktnaudžiavimui diskrecija, kurį STT įvardijo kaip realią riziką dėl NPB neviešinamų sprendimų;
5. užtikrinti ribotų viešųjų finansų panaudojimą pagal paskirtį, nes didelės vertės finansavimas turi didžiausią poveikį viešajam interesui.

Vertintina, kad NPBI projekte įtvirtinti tikslai yra aiškiai apibrėžti, konkretūs ir leidžia nustatyti, kokie duomenys yra būtini viešinimo tikslui pasiekti. Viešinama tik minimali duomenų apimtis (vardas, pavardė, finansavimo suma ir laikotarpis), kuri yra tiesiogiai susijusi su siekiamais tikslais ir atitinka BDAR 5 straipsnio 1 dalies c punkto (duomenų kiekio mažinimo) principą.

Viešinimo tikslas nėra atskleisti visų pareiškėjų duomenis ar visus jų ryšius. Viešinama tik tiek, kiek būtina galimiems interesų konfliktams nustatyti ir išorinei kontrolei tais atvejais, kai finansavimo suma yra 100 000 eurų ir daugiau, o viešojo intereso intensyvumas yra didžiausias, užtikrinti.

Viešinimas yra papildanti priemonė, siekiant užtikrinti nepriklausomą išorinę kontrolę ir visuomenės galimybę įvertinti sprendimų pagrįstumą.

Galutinių naudos gavėjų viešinimas – nacionalinis reikalavimas, atsižvelgiant į kompetentingų institucijų (STT, Valstybės kontrolės) pastabas ir išvadas, siekiant užtikrinti skaidrumą, visuomenės teisę žinoti ir NPB atsakingą valstybės finansinių išteklių naudojimą, taip pat mažinti korupcijos riziką. ES reglamentai, įskaitant 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės, nustato minimalų paramos gavėjų viešinimo standartą, tačiau jie nedraudžia valstybėms narėms nustatyti papildomų skaidrumo priemonių, jei jos yra būtinos demokratinėje visuomenėje ir proporcingos pagal Chartijos 52 straipsnio 1 dalį. Lietuvos situacija yra specifinė – STT ir Valstybės kontrolė nustatė realias, dokumentuotas skaidrumo, interesų konflikto ir piktnaudžiavimo diskrecija rizikas, todėl papildomas naudos gavėjų viešinimas yra būtinas siekiant užtikrinti išorinę viešųjų finansų kontrolę ir vienodą pareiškėjų traktavimą. Viešinama tik minimali duomenų apimtis (vardas, pavardė, finansavimo suma ir laikotarpis), atitinkanti BDAR 5 straipsnio 1 dalies c punkte įtvirtintą duomenų kiekio mažinimo principą. Todėl siūlomas reguliavimas nėra nukrypimas nuo ES reglamentavimo, o proporcinga nacionalinė priemonė, skirta faktinėms, dokumentuotoms rizikoms mažinti. Pažymėtina, kad fizinio asmens turtinė padėtis nebus viešinama, taip pat nebus nurodomas ekonominis sektorius. Pateikta informacija tik leidžia visuomenei žinoti, kad konkrečiai įmonei fizinis asmuo tiesiogiai ar per kitas įmones gali turėti įtakos priimant įmonei svarbius sprendimus.

Pažymėtina, kad viešinimo trukmė susieta su rizikos egzistavimo laikotarpiu: interesų konflikto rizika egzistuoja finansavimo laikotarpiu, kol galioja finansavimo sutartis. Jei skirtas finansavimas (pvz., paskola) būtų grąžintas anksčiau termino, NPBI projekto 33 straipsnyje nustatytas viešinimo reikalavimas nebūtų taikomas. Taip pat NPBI projekto baigiamosiose nuostatose (2 straipsnio 6 dalyje) nustatytas reikalavimas Finansų ministerijai atlikti duomenų viešinimo tolesnio būtinumo ir proporcingumo vertinimą praėjus 3 metams nuo NPBI įsigaliojimo dienos. Riba (100 000 eurų) nustatyta pagal viešojo intereso intensyvumą ir STT bei Valstybės kontrolės nustatytas rizikas – didžiausios skaidrumo, interesų konflikto ir piktnaudžiavimo diskrecija rizikos buvo susijusios su didelės vertės paskolomis. Todėl viešinimas koncentruojamas į reikšmingiausius finansinius srautus, kurių poveikis viešajam interesui yra didžiausias. Riba taikoma vienam projektui,

o ne sumuojama, nes sumavimas sukurtų teisinį neapibrėžtumą, apsunkintų administravimą ir neatitiktų proporcingumo principo. Viešinimo tikslas yra užtikrinti skaidrumą tais atvejais, kai vieno projekto finansavimo dydis savaime sukuria didelį viešojo intereso intensyvumą. NPB finansavimo sumos svyruoja nuo kelių tūkstančių iki kelių šimtų milijonų eurų, todėl 100 000 eurų riba leidžia koncentruotis į reikšmingiausius finansinius srautus, kartu neapimant smulkių projektų, kurių rizikos lygis yra ženkliai mažesnis. Smulkių projektų finansavimo (mažesnės nei 100 000 eurų vertės) viešinimas nebūtų proporcingas siekiamam tikslui, nes:

- viešojo intereso intensyvumas šiuose projektuose yra mažas;
- STT ir Valstybės kontrolė nenustatė rizikų, susijusių su mažos vertės finansavimu;
- smulkių projektų viešinimas reikštų žymiai platesnį fizinių asmenų duomenų atskleidimą, kuris nebūtų būtinas pagal BDAR 5 ir 6 straipsnius;
- viešinimo apimtis taptų neproporcinga, nes būtų atskleidžiami duomenys apie labai mažas sumas (pvz., 7 000 eurų), kurios savaime nesukuria reikšmingo viešojo intereso intensyvumo.

Todėl 100 000 eurų riba yra proporcinga, diferencijuota ir pagrįsta faktinėmis rizikomis, leidžianti pasiekti skaidrumo tikslus nepažeidžiant BDAR proporcingumo ir duomenų kiekio mažinimo principų.

Atkreiptinas dėmesys, kad atviro modelio šalys (Danija, Estija, Švedija, Jungtinė Karalystė) viešina visų juridinių asmenų galutinių naudos gavėjų (UBO) duomenis, įskaitant vardą, pavardę, nuosavybės dalį, kontrolės pobūdį ir kitus identifikavimo duomenis. Ribotos prieigos modelio šalys (Vokietija, Prancūzija, Italija, Belgija) suteikia prieigą ribotam institucijų ratui (pvz., žurnalistams, nevyriausybinėms organizacijoms, finansų įstaigoms), o viešinami duomenys iš esmės tokie patys kaip atviro modelio šalyse. Lietuvos pasirinktas modelis yra siauresnis nei atviras modelis, nes viešinama tik minimali duomenų apimtis (vardas, pavardė, finansavimo suma ir laikotarpis), tik reikšmingais atvejais (finansavimas ne mažesnis kaip 100 000 eurų), tik finansavimo laikotarpiu ir tik tais atvejais, kai NPB tiesiogiai skiria finansavimą. Tai yra proporcinga, tikslinė ir ribota priemonė, kuri nepatenka į platesnį galutinių naudos gavėjų (UBO) viešinimo reguliavimą, taikomą kitose valstybėse. Papildomai pažymėtina, kad siūlomas reguliavimas dera su galiojančiu nacionaliniu teisiniu reguliavimu. Lietuvoje jau egzistuoja pareiga juridiniams asmenims teikti duomenis apie savo naudos gavėjus į Juridinių asmenų naudos gavėjų posistemę (JANGIS), kuri užtikrina valstybės institucijų prieigą prie galutinių naudos gavėjų (UBO) duomenų. Siūlomas NPBĮ projekto 33 straipsnio reguliavimas yra papildantis ir taikomas tik specifinei situacijai – NPB tiesiogiai finansuojamiems projektams, kurių finansavimo suma ne mažesnė kaip 100 000 eurų. Todėl siūlomas modelis sistemiškai dera su nacionaliniu ir ES teisiniu reguliavimu, yra siauresnis nei kitų valstybių taikomi galutiniams naudos gavėjams (UBO) viešinimo modeliai ir atitinka proporcingumo, būtinybės ir duomenų kiekio mažinimo principus. Atsižvelgiant į nustatytas rizikas, siekiamus tikslus ir tarptautinę praktiką, siūloma nuostata yra teisėtai pagrįsta, būtina ir proporcinga, o išsamus jos vertinimas pateikiamas šio aiškinamojo rašto priede.

NPB priežiūra

Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės 2025 m. balandžio 4 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-2 „Finansinių priemonių (paskolų, garantijų, rizikos kapitalo investicijų) taikymas teikiant valstybės paramą“ pateiktą rekomendaciją ir vadovaujantis geriausia ES praktika iš esmės peržiūrėtas ir patobulintas NPB priežiūros modelis.

NPBĮ projekte siūlomas NPB priežiūros modelio pakeitimas atskiria balansinės veiklos ir mandatinės veiklos kontrolės mechanizmus, įtvirtinant, kad Lietuvos bankas vykdys prudencinę balansinę veiklos priežiūrą ir mandatinės veiklos priežiūrą, kiek tai reikalinga pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijai užtikrinti, operacinės rizikos valdymui ir vadovų tinkamumui vertinti. Mandatinės veiklos atitiktis valstybės politikos tikslams, valstybės ir ES lėšų naudojimo teisėtumo, pagrįstumo ir efektyvumo priežiūra užtikrinama kitais teisės aktuose nustatytais mechanizmais: akcininko funkcijas įgyvendinančios institucijos (Finansų ministerijos), Vyriausybės,

Valstybės kontrolės vykdomo išorės audito, parlamentinės kontrolės. Mandatinės veiklos priežiūra stiprinama šios veiklos priežiūrai vykdyti planuojant įsteigti NPB audito ir kontrolės komitetą.

a) Lietuvos banko vykdoma prudencinė priežiūra

Priėmus NPBĮ projektą, Lietuvos bankas bus priežiūros institucija, kuri taikys rizikos vertinimu grįstą priežiūros sistemą (angl. *risk-based supervision*), laikydamasi proporcingumo principo ir užtikrindama, kad priežiūros priemonės būtų adekvačios NPB sisteminei svarbai, rizikos profiliui ir veiklos sudėtingumui. Vykdam rizika grindžiamą priežiūrą bus atliekamas SREP (angl. *supervisory review and evaluation process*) tipo rizikos vertinimas, apimantis valdymą ir vidaus kontrolę, kapitalo pakankumą, kredito ir koncentracijos riziką, likvidumą ir turto bei įsipareigojimų valdymą, rinkos riziką, palūkanų normos riziką bankinėje knygoje, taip pat operacinę, informacinių technologijų ir su klimatu susijusią riziką. NPB priežiūros režimas sudaromas kaip mišri reguliacinė sistema, pagrįsta bankų sektoriaus prudenciniais standartais, taikomais *mutatis mutandis*, atsižvelgiant į NPB teisinį statusą, veiklos modelį (ypač atsižvelgiant į tai, kad nebus priimami indėliai) ir viešosios politikos mandatą. NPB priežiūros architektūra turi būti suderinta su ES teisės aktais ir tarptautiniais standartais, įskaitant 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 ir 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB, tiek, kiek taikoma; Europos bankininkystės institucijos (toliau – EBI) gairės; Europos Centrinio Banko bendro priežiūros mechanizmo (angl. *European Central Bank single supervisory mechanism*) praktiką (kaip gerąją prudencinę praktiką). EBI gairės bus taikomos vadovaujantis proporcingumo principu ir atsižvelgiant į poreikį – tiek, kiek tai suderinama su NPB teisiniu statusu, veiklos pobūdžiu, mastu ir rizikos profiliu, ir laikytinos gerąją prudencinę praktiką. Kartu, kai atskiros EBI gairės pagal jų pobūdį ir tikslą turi būti taikomos visa apimtimi, jos NPB bus taikomos visa apimtimi, kaip privalomas prudencinis standartas. NPB, kaip finansų rinkos dalyvis, papildomai privalės laikytis sektorialių reikalavimų, kurie taikomi pagal veiklos pobūdį, įskaitant operacinės rizikos valdymo reikalavimus pagal 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/2554 dėl skaitmeninio veiklos atsparumo finansų sektoriuje ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 1060/2009, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 909/2014 ir (ES) 2016/1011 (toliau – DORA reglamentas) ir pinigų plovimo bei teroristų finansavimo prevencijos reikalavimus. NPB veiklos ribos ir licencijavimo režimas užtikrins, kad NPB nebūtų laikomas kredito įstaiga pagal ES teisę, atsižvelgiant į tai, kad jis nepriima indėlių ar kitų grąžintinų lėšų iš neprofesionalių rinkos dalyvių.

Pasirinktas NPB priežiūros modelis diferencijuoja priežiūrą pagal veiklos pobūdį ir rizikos šaltinį, atitinka Lietuvos banko prudencinės priežiūros mandatą ir užtikrina mandatinės veiklos kontrolę naudojant šiai veiklai tinkamas priežiūros priemones. NPBĮ projekte numatoma, kad NPB bus taikomos tokios pačios prudencinės priežiūros priemonės, kurios taikomos kitoms finansinėms institucijoms (pvz., bankams), vykdam finansų rinkos priežiūrą, – patikrinimai vietoje ir nuotoliniu būdu, teminiai ir horizontalieji tyrimai, rizikos vertinimai, analitiniai tyrimai, poveikio priemonių taikymas ir kt. Tokių pačių priežiūros priemonių taikymas padės užtikrinti, kad NPB veiktų skaidriai, efektyviai ir stabiliai, atitiktų nustatytus teisės aktų reikalavimus bei gerąją praktiką ir nuosekliai prisidėtų prie šalies ekonomikos vystymo. Tai sukurtų tvirtą pagrindą efektyviam valstybės investicijų politikos įgyvendinimui ir stiprintų finansų sistemos patikimumą. NPB, nepaisant kitokio veiklos profilio, užsiima kreditavimu, kuris iš esmės prilygsta bankams būdingai veiklai, todėl privalo atitikti tuos pačius rizikos valdymo ir valdysenos standartus, kaip ir kiti bankai.

b) Mandatinės veiklos priežiūra

Priežiūros institucija – Lietuvos bankas – vykdys NPB balansinės veiklos priežiūrą. Ši priežiūra apima finansinę būklę, kapitalo ir likvidumo pakankumą, rizikų valdymą, vidaus

kontrolės sistemas, valdyseną ir kitus riziką ribojančius aspektus, vadovaujantis NPBI projekte, Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatyme, ES teisės aktuose ir kituose finansų rinką reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyta tvarka. Be to, Lietuvos bankas vykdo NPB mandatinės veiklos priežiūrą, kiek tai reikalinga pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijai užtikrinti, vadovų tinkamumui vertinti, operacinei rizikai valdyti.

Lietuvos bankas neatliks mandatinės veiklos atitikties valstybės skatinamojo finansavimo tikslams, įgaliojimams ar programų dokumentams vertinimo, taip pat nevykdys lėšų panaudojimo pagal paskirtį audito ar ES lėšų valdymo kontrolės funkcijų, kurios įgyvendinamos pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos, Valstybės kontrolės ir (ar) ES institucijų kompetenciją atitinkamų teisės aktų nustatyta tvarka.

Mandatinės veiklos atitikties valstybės politikos tikslams, valstybės ir ES lėšų naudojimo teisėtumo, pagrįstumo ir efektyvumo priežiūra užtikrinama kitais teisės aktuose nustatytais mechanizmais: akcininko funkcijas įgyvendinančios institucijos (Finansų ministerijos), Vyriausybės, Valstybės kontrolės vykdomo išorės audito.

Vadovaujantis tarptautinių finansų institucijų gerąja patirtimi siekiama sustiprinti NPB valdymo organų sistemą, todėl NPBI projekte siūloma įtvirtinti naują NPB valdymo organą – NPB audito ir kontrolės komitetą.

Šis komitetas veiks kaip viso NPB ir jo patronuojamųjų (dukterinių) įmonių audito ir kontrolės komitetas, kuris bus atskaitingas visuotiniam akcininkų susirinkimui ir atliks NPBI projekte nustatytas funkcijas. NPB audito ir kontrolės komitetas teiks išvadas, pranešimus ir kitą reikalingą informaciją visuotiniam akcininkų susirinkimui ir stebėtojų tarybai jų funkcijoms atlikti. Pažymėtina, kad šis komitetas, be audito komitetui įprastų funkcijų, vykdys mandatinės veiklos priežiūrą (kartu su kitomis valdant mandatinės lėšas dalyvaujančiomis institucijomis), nagrinės pranešėjų, kaip jie apibrėžiami Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatyme, pateiktą informaciją, taip pat vertins NPB rizikos profilio atitiktį patvirtintai rizikos strategijai ir tolerancijos riboms.

Šio komiteto vykdoma priežiūra yra vidaus valdysenos mechanizmas, užtikrinantis, kad mandatinė veikla būtų vykdoma pagal nustatytas sąlygas, vidaus procedūras ir atskaitomybės reikalavimus. NPB audito ir kontrolės komitetas, kuris veiks kaip NPB ir jo patronuojamųjų (dukterinių) įmonių audito komitetas, bus atskaitingas visuotiniam akcininkų susirinkimui ir atliks savo funkcijas nepriklausomai nuo NPB valdymo organų.

Pažymėtina, kad atsižvelgdamas į Lūkesčių rašte NPB keliamą valstybės lūkestį iki 2027 m. gruodžio 31 d. išplatinti pirmąją obligacijų emisiją, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito ir kitų užtikrinimo paslaugų įstatymo 58 straipsnio 1 dalies 1 punktu, reikalavimus NPB, kaip viešojo intereso įmonės, kurios vertybiniais popieriais leista prekiauti Lietuvos Respublikos ir (arba) kitos valstybės narės reguliuojamoje rinkoje, audito komitetui nustato Lietuvos bankas. Reikalavimų audito komitetams aprašo, patvirtinto Lietuvos banko valdybos 2017 m. sausio 24 d. nutarimu Nr. 03-14 „Dėl Reikalavimų audito komitetams aprašo patvirtinimo“, 5 punkte nustatyta, kad sprendimą dėl audito komiteto sudėties ir jo nuostatų patvirtinimo viešojo intereso įmonėse gali priimti visuotinis akcininkų susirinkimas, kai viešojo intereso įmonės įstatuose šis klausimas priskirtas visuotinio akcininkų susirinkimo kompetencijai. Atitinkamai NPBI projekte siekiama įtvirtinti nuostatą dėl atskiros, tiesiogiai pavaldaus visuotiniam akcininkų susirinkimui NPB audito ir kontrolės komiteto steigimo. Tokio komiteto steigimas yra būtina gerojo valdymo sąlyga.

Atskiros NPB audito ir kontrolės komiteto steigimas taip pat atitinka tarptautinių finansų institucijų praktiką – Šiaurės investicijų bankas, Europos investicijų bankas ir Europos stabilumo mechanizmas (angl. *European Stability Mechanism*) turi atskirus, nepriklausomai veikiančius audito ir (arba) kontrolės komitetus, kurie tiesiogiai atskaitingi akcininkui, o ne stebėtojų tarybai ar ją atitinkančiam organui.

c) NPB licencija

Atsižvelgiant į NPB veiklos modelį, apimtį ir reikšmingą poveikį valstybės ekonomikos vystymui ir plėtrai, siūloma keisti šiuo metu taikomą licencijavimo modelį. NPB, atliekančiam reikšmingą valstybės finansavimo ir plėtros politikos įgyvendinimo funkciją, siūloma pereiti prie

aukštesnio lygio licencijavimo modelio – NPB licencijos, taip siekiant užtikrinti proporcingą priežiūros intensyvumą ir atitikti viešojo intereso apsaugos standartus. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, NPBI projekte siūloma nustatyti, kad įstaiga, ketinanti verstis NPB veikla, privalo turėti NPB licenciją, išduodamą priežiūros institucijos. NPBI projekte numatyta, kad Lietuvos bankas sprendimą dėl NPB veiklos licencijos išdavimo priima ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo prašymo gavimo dienos. Toks terminas grindžiamas prudencinio reguliavimo ypatumais. NPB licencijavimas pagal savo pobūdį yra artimesnis bankų ar kitų sistemiškai reikšmingų finansų įstaigų licencijavimui, o ne supaprastintam licencijavimo modeliui, nes apima išsamų valdymo, vidaus kontrolės, finansinio tvarumo, kapitalo ir likvidumo pakankamumo, rizikų, veiklos modelio bei pasirengimo vykdyti NPB veiklą vertinimą. Atsižvelgiant į tai, kad NPB vykdo skatinamojo finansavimo veiklą valstybės pavedimu, valdo reikšmingus finansinius srautus ir prisiima ilgalaikes finansines bei sisteminės rizikas, priežiūros institucijai būtina turėti pakankamai laiko atlikti visapusišką prudencinį vertinimą, analogišką taikomam bankų sektoriuje. Todėl nustatytas licencijavimo terminas laikytinas pagrįstu ir pateisinamu, atsižvelgiant į reguliuojamos veiklos pobūdį, sudėtingumą ir galimą poveikį finansų sistemos stabilumui. Šios licencijos išdavimui būtų taikomos bendrosios finansų įstaigos licencijos išdavimo sąlygos: vertinama vadovų reputacija ir kvalifikacija (angl. *fit and proper*), kapitalo reikalavimai, rizikų valdymo ir vidaus kontrolės sistemos atitikties nustatytiems reikalavimams ir kt., taip pat nustatyti licencijos atšaukimo pagrindai.

Pažymėtina, kad NPB pagal savo veiklos modelį indėlių nepriims, todėl jam nesuteikiamas kredito įstaigos statusas, o NPB licencija nėra lygiavertė kredito įstaigos licencijai.

NPB per 12 mėnesių nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos privalo pateikti priežiūros institucijai dokumentus, duomenis ir informaciją, patvirtinančius, kad jis atitinka šiuo įstatymu nauja redakcija dėstomame Nacionalinio plėtos banko įstatyme nustatytus reikalavimus NPB veiklos licencijai gauti.

NPBI projekte nustatytas pereinamasis laikotarpis yra teisiškai ir praktiškai pagrįstas atsižvelgiant į tai, kad nuo 2027 m. sausio 1 d. įsigaliojančiu teisiniu reguliavimu iš esmės keičiama šiuo metu veikiančio NPB teisinė ir priežiūrinė padėtis – jis iš finansų įstaigos pereina prie bankui prilyginto subjekto, kuriam taikomi bankiniam sektoriui būdingi licencijavimo, prudenciniai, valdysenos, rizikų valdymo ir vidaus kontrolės reikalavimai. Tokia transformacija pagal savo pobūdį prilygsta banko veiklos licencijos gavimui, o bankų licencijavimo procesai praktikoje yra sudėtingi ir savaime užtrunka reikšmingą laiką. Pažymėtina, kad iki 2027 m. sausio 1 d. taikoma ankstesnė teisinė tvarka, o po šios datos nustatytas 12 mėnesių terminas nėra laikotarpis, kuriuo NPB veiktų be teisinio reguliavimo ar priežiūros. Pereinamuoju laikotarpiu NPB veiks pagal galiojančius reikalavimus, bus prižiūrimas Lietuvos banko, o priežiūros institucija turės visas jai suteiktas teises vertinti, reikalauti informacijos, nustatyti neatitiktis ir taikyti poveikio priemones, todėl šiuo laikotarpiu bus užtikrinama viešųjų lėšų apsauga ir veiklos patikimumas. Be to, NPB vykdo ilgalaikes skatinamojo finansavimo priemones ir prisiimtus įsipareigojimus, kurių tęstinumo užtikrinimas yra esminis viešojo intereso aspektas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, 12 mėnesių terminas nuo NPBI įsigaliojimo dienos vertintinas kaip proporcingas, būtinas ir atitinkantis licencijavimo proceso pobūdį. Priežiūros institucija, įvertinusi pateiktus dokumentus, duomenis ir informaciją ir nustačiusi, kad NPB neatitinka nurodytų reikalavimų, privalo pareikalauti įgyvendinti nustatytus reikalavimus per jos nustatytą terminą ir (ar) taikyti priežiūros ar poveikio priemones. Pažymėtina, kad šiuo metu nėra priežiūros institucijos pradėtų ar tęsiamų procedūrų, kurioms užbaigti, NPBI įsigaliojus, būtų reikalingas specialus pereinamasis teisinis reguliavimas.

NPBI projektu nustatoma, kad NPB vadovų, NPB darbuotojų, atsakingų už veiksmingą NPB vidaus kontrolės funkcijų – rizikos valdymo, atitikties užtikrinimo ir vidaus audito – kasdienį vykdymą, taip pat NPB finansinių išteklių valdymą, finansų planavimą ir finansinę atskaitomybę, (angl. *key function holders*) tinkamumo vertinimui *mutatis mutandis* taikomos Bankų įstatymo 34 straipsnio nuostatos. NPB valdysena bus organizuojama taip, kad būtų užtikrintas skaidrus, patikimas ir atsakingas viešosios politikos mandato įgyvendinimas, kartu *mutatis mutandis* laikantis

prudencinių saugumo ir rizikų valdymo standartų, taikomų bankams pagal Reglamentą (ES) Nr. 575/2013, Direktyvą 2013/36/ES ir EBI gaires.

d) NPB vidaus kontrolės sistema

NPB veiklos vidaus kontrolė organizuojama ir vykdoma vadovaujantis Finansų įstaigų įstatymu ir priežiūros institucijos teisės aktais. NPB bus atsakingas už tinkamą vidaus kontrolės sistemos įgyvendinimą NPB ir savo patronuojamosiose (dukterinėse) įmonėse.

e) NPB minimalus nuosavas kapitalas ir kapitalo pakankamumo reikalavimai

NPB minimalus nuosavas kapitalas turės būti ne mažesnis negu 500 000 000 eurų. NPB turės nuolat laikytis kapitalo pakankamumo reikalavimų, nustatytų Reglamente (ES) Nr. 575/2013, NPB bus taikomi Lietuvos banko nustatyti likvidumo reikalavimai. NPBI projekte siūloma NPB nustatyti specialų likvidumo reikalavimų reglamentavimo modelį, kuris grindžiamas NPB veiklos pobūdžiu, finansavimo struktūra ir jo teisiniu statusu Europos Sąjungos teisės kontekste. NPB pagal NPBI nėra kredito įstaiga Reglamento (ES) Nr. 575/2013 (CRR) prasme, nes jis nepriima indėlių ar kitų gražintinų lėšų iš neprofesionalių rinkos dalyvių, todėl jam netaikomas visas kredito įstaigoms nustatytas prudencinis režimas.

NPBI 18 straipsnio 1 dalyje nustatytas kapitalo pakankamumo reikalavimų taikymas, siekiant užtikrinti institucijos finansinį atsparumą, nuostolių absorbcijos pajėgumą ir tvarumą, atsižvelgiant į NPB vykdomos veiklos rizikingumą. NPBI 19 straipsnyje nustatomas likvidumo rizikos valdymo reikalavimas, o konkretūs likvidumo rodikliai ir jų taikymo tvarka pavedami nustatyti priežiūros institucijai – Lietuvos bankui. Toks sprendimas leidžia taikyti riziką grindžiamą ir proporcingą likvidumo priežiūros režimą, pritaikytą NPB veiklos modelio specifikai. Atsižvelgiant į tai, pasirinktas NPB likvidumo reikalavimų reglamentavimo modelis laikytinas pagrįstu, proporcingu ir suderinamu su prudencinio reguliavimo tikslais, nepažeidžiant finansinio stabilumo, priežiūros institucijos savarankiškumo ir gero rizikų valdymo principų.

Priežiūros institucija gali leisti laikinai nesilaikyti koncentracijos apribojimų, jeigu tai būtina siekiant aiškiai apibrėžto viešojo intereso tikslo, yra įvertinta rizika ir nustatytos tinkamos rizikos mažinimo priemonės, parengtas grįžimo prie atitikties koncentracijos apribojimams planas ir užtikrinta atskaitomybė priežiūros institucijai nustatyta tvarka, pagal kurią NPB privalės nuolat vertinti ir užtikrinti, kad kapitalas būtų pakankamas kylančiai ar galinčiai kilti rizikai padengti. Šiuo atveju viešojo intereso tikslas gali kilti Vyriausybei nustačius valstybės politikos prioritetus ir (ar) strateginius tikslus, siekiant spręsti rinkos nepakankamumo klausimą, užtikrinti finansų sistemos stabilumą ir skatinti ekonomikos plėtrą, kai tai būtina viešajam interesui. NPB turės nuolat laikytis turto ir įsipareigojimų terminų atitikties (likvidumo spragos) reikalavimų, kurių įgyvendinimo tvarką nustatys priežiūros institucija. NPB privalės nuolat vertinti ir užtikrinti, kad, atsižvelgiant į kylančią ar galinčią kilti riziką, turėtų pakankamo dydžio likvidumo atsargą. NPB apskaitai, NPB ir jo patronuojamųjų (dukterinių) įmonių finansinių ataskaitų rinkiniams ir auditui *mutatis mutandis* bus taikomos Bankų įstatymo nuostatos.

Savo veikloje NPB privalės turėti ir naudoti reikiamas sistemas, įskaitant informacinių ryšių technologijas, kurios įdiegtos ir valdomos pagal DORA reglamentą ir jo pagrindu priimtus ES deleguotuosius ir įgyvendinamuosius teisės aktus.

Priėmus NPBI projektą, informacija apie NPB riziką ribojančių reikalavimų laikymąsi ir atliktus priežiūros veiksmus bus pateikta Lietuvos banko metinėje ataskaitoje. Lietuvos bankas kasmet, ne vėliau kaip iki kitų metų gegužės, skelbia ir leidžia atskiru leidiniu metinę ataskaitą Lietuvos banko įstatyme nustatyta tvarka. Joje, be kita ko, bus pateikiama informacija apie NPB veiklą, vykdančią prudencinę priežiūrą: kaip NPB laikosi riziką ribojančių reikalavimų ir kokie priežiūros veiksmai atlikti per ataskaitinį laikotarpį. Pats NPB skelbs ketvirtinę ir metinę informaciją pagal Lietuvos banko nutarimą dėl visuomenei skelbiamos informacijos reikalavimų, NPB informacijos atskleidimas visuomenei bus analogiškas kaip Lietuvoje veikiančių bankų.

Taip pat NPBI projekte numatytas apribojimas, kad NPB pelnas nenaudojamas dividendams išmokėti tik tol, kol sukaupiami teisės aktuose nustatyto dydžio rezervai. Įtvirtinamas šios nuostatos galiojimo apribojimas, nes užtikrinus pakankamus NPB rezervus NPB pelnas toliau bus naudojamas dividendams išmokėti.

f) NPB įmokos už priežiūrą

Atsižvelgiant į pakitusį NPB priežiūros modelį ir tam reikalingus papildomus Lietuvos banko išteklius, LBI projekte siūloma NPB taikyti analogišką įmokos už priežiūrą bazę, kaip ir kredito įstaigoms, t. y. vidutinį metinį turtą, bei nustatyti tokį pat maksimalų procentinį įmokos dydį – 0,017 procento. Toks modelis užtikrintų lankstų ir proporcingą priežiūros išlaidų paskirstymą, atitinkantį augančią ir sudėtingėjančią NPB veiklą. Pažymėtina, kad Lietuvos banko įstatymo 1 priede nustatyti maksimalūs įmokų dydžiai, o konkretų dydį kiekvieniems metams Lietuvos bankas nustato savo valdybos nutarimu, prieš tai pasikonsultavęs su finansų rinkos dalyviais ir įvertinęs atliekamas funkcijas, patiriamas išlaidas bei NPB veiklos mastą, formą ir prisiimamą riziką. Siūlomas teisinis reguliavimas sudaro sąlygas tinkamai finansuoti NPB priežiūrą, išlaikant proporcingą našą rinkos dalyviui.

g) Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priežiūra

PPTFPI projekte nustatoma, kad NPB taip pat taps šioje srityje priežiūrimu Lietuvos banko subjektu. Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos priežiūra NPB atžvilgiu bus vykdoma, siekiant užtikrinti pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevenciją, tarptautinių sankcijų įgyvendinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymąsi, įskaitant 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos priimtų teisės aktų – 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1624 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1620, kuriuo įsteigiama Kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu institucija ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 1094/2010 ir (ES) Nr. 1095/2010, 2024 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2024/1640 dėl mechanizmų, kuriuos valstybės narės turi įdiegti finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos tikslais, kuria iš dalies keičiama direktyva (ES) 2019/1937 ir iš dalies keičiama bei panaikinama direktyva (ES) 2015/849, – kurių nuostatos bus perkeltos į Lietuvos Respublikos teisės aktus, ir juos įgyvendinančių techninio reguliavimo standartų, techninių įgyvendinimo standartų, gairių, rekomendacijų ir kt., taip pat kitų teisės aktų tinkamą įgyvendinimą. Kaip ir kitų finansų įstaigų atžvilgiu, FNTT taip pat atliks tam tikras priežiūros funkcijas pagal PPTFPI, teiks metodinę pagalbą.

Valdymo organų stiprinimas

NPBI projekte numatyta nauja galimybė NPB visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu į NPB stebėtojų tarybą stebėtojų teisėmis paskirti tarptautinių finansų institucijų ir (ar) ministerijų atstovus. Į stebėtojų tarybą įtraukiant tarptautinių finansų institucijų atstovus bus užtikrinamos specifinės konkreitiems klausimams nagrinėti reikalingos kompetencijos, pavyzdžiui, rizikų valdymo, privačių investuotojų pritraukimo ir pan. Taip pat sudaroma galimybė į stebėtojų tarybą stebėtojų teisėmis paskirti ministerijų, kurios skiria lėšų skatinamosioms finansinėms priemonėms įgyvendinti, atstovų, kurie dalyvaudami stebėtojų taryboje galės užtikrinti mandatinės veiklos ir balansinės veiklos sinergiją.

Efektyvus informacijos ir duomenų gavimas

NPBI projekte detalizuota ir patikslinta nuostata dėl NPB teisės gauti duomenis iš informacinių sistemų ir kitų oficialių šaltinių. Šis pakeitimas būtinas siekiant užtikrinti, kad NPB galėtų tinkamai atlikti jam pavestas funkcijas, susijusias su skatinamųjų finansinių priemonių įgyvendinimu, įskaitant dotacijų teikimą, finansavimo tinkamumo vertinimu ir rizikų valdymu. Šis pakeitimas atitinka nacionalinius ir tarptautinius finansų sektoriaus reguliavimo standartus ir viešųjų lėšų apsaugos principus. Išsamesni duomenys leidžia NPB įgyvendinti pinigų plovimo ir teroristų

finansavimo prevencijos, tarptautinių sankcijų taikymo ir rizikų valdymo reikalavimus, kurie kyla iš ES teisės, Tarptautinės kovos su pinigų plovimu organizacijos rekomendacijų ir nacionalinių pinigų plovimo prevencijos ir teroristų finansavimo prevencijos teisės aktų.

Naturėdamas šių duomenų NPB negalėtų patikrinti pareiškėjų tapatybės, naudos gavėjų, valdymo organų, politiškai pažeidžiamų asmenų statuso, sankcijų taikymo ar finansinės būklės, todėl negalėtų užtikrinti, kad finansavimas būtų suteikiamas tik teisėtiems, patikimiems ir tinkamiems subjektams, o valstybės ir ES lėšos būtų tiesiogiai apsaugotos nuo sukčiavimo, piktnaudžiavimo, interesų konfliktų ir reputacinės žalos. Nuostatos išplėtimas taip pat sumažina administracinę naštą pareiškėjams, nes NPB gali gauti reikalingus duomenis tiesiogiai iš registrų informacinių sistemų ir savo veiklą suderina su tarptautine plėtos bankų praktika, pagal kurią išsamus duomenų rinkimas ir rizikų vertinimas yra būtina finansavimo suteikimo sąlyga.

Bendradarbiavimas su Seimu

Taikant aukščiausius skaidrumo standartus ir depolitizuotos veiklos principus NPB kartu su Finansų ministerija kartą per metus Seimui teiks informaciją apie NPB veiklos metinius rezultatus, įskaitant įgyvendinamas antikorupcines, skaidrumo ir atitikties priemones.

Kitos nuostatos

FII projektu skatinamojo finansavimo veikla priskiriama finansinėms paslaugoms, siekiant ją aiškiai reglamentuoti ir taikyti nustatytus priežiūros reikalavimus. Skatinamojo finansavimo veiklą įtraukus į finansinių paslaugų sąrašą, sudaromos prielaidos užtikrinti vienodą šios veiklos reguliavimą, priežiūrą ir rizikų valdymo standartų užtikrinimą, taikomus finansų sektoriui. Pažymėtina, kad NPB jau šiuo metu vykdo skatinamojo finansavimo veiklą pagal galiojantį teisinį reguliavimą, todėl siūlomos nuostatos nenustato naujos veiklos pradžios, o tik patikslina ir sistemiskai konsoliduoja esamą teisinį režimą, todėl poreikio nustatyti atidėtą įsigaliojimo terminą nėra, nes NPB veiklos tęstinumas ir teisinis aiškumas užtikrinami nuo įstatymo įsigaliojimo dienos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Rengiant Įstatymų projektus aktyviai konsultuotasi su Europos investicijų banko ir Europos rekonstrukcijos ir plėtos banko ekspertais, kurie pateikė metodinių įžvalgų ir rekomendacijų dėl NPB priežiūros modelio, rizikų valdymo bei skatinamojo finansavimo veiklos organizavimo. Gautos ekspertų išvados ir praktinės rekomendacijos įvertintos rengiant Įstatymų projektus ir padėjo užtikrinti, kad siūlomas teisinis reguliavimas atitiktų tarptautinę gerąją praktiką ir plėtos bankų veiklos standartus.

Vadovaujantis 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimu 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais, Finansų ministerija konsultuojasi su Europos Centrinio Banku dėl NPBI projekto. Gavus Europos Centrinio Banko nuomonę, informacija apie ją bus pateikta Seimui kartu su NPBI projektu.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtų Įstatymų projektų įgyvendinimas neturės neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai, o tam tikrose srityse gali turėti net prevencinį, rizikas mažinantį poveikį. Įstatymų projektai nustato griežtesnius skaidrumo, priežiūros, duomenų atskleidimo ir rizikų valdymo reikalavimus, todėl bendra korupcijos tikimybė administruojant finansines priemones mažės. Depolitizuotos veiklos ir skaidrumo principai mažina galimybę daryti politinę įtaką sprendimams dėl finansavimo. Aiškiai reglamentuojami politiškai pažeidžiamų asmenų (angl. *politically exposed persons*) ribojimai ir rizikos vertinimas sumažina galimybes piktnaudžiauti finansavimo procesais. Didelės vertės (ne mažesnės kaip 100 000 eurų) projektų naudos gavėjų viešinimas riboja anonimiškumą ir didina atsakomybės lygį. Įtvirtinama pareiga bendradarbiauti su STT, FNTT ir Europos kovos su sukčiavimu

tarnyba, kurios prižiūrės, kaip naudojamos valstybės, ES ir kitos tarptautinės lėšos. Įstatymų projektais stiprinama NPB kontrolė ir priežiūra, todėl galima tikėtis bendro rizikų sumažėjimo, ypač susijusio su finansiniais nusikaltimais.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įgyvendinus siūlomas Įstatymų projektų nuostatas, poveikis verslo aplinkai bus iš esmės teigiamas, orientuotas į finansavimo prieinamumo gerinimą, kapitalo rinkų stiprinimą ir skaidresnę finansų sistemą. NPB veiks pagal aiškiai apibrėžtą skatinamojo finansavimo modelį, todėl bus lengviau gauti finansavimą projektams, kurių bankai nefinansuoja rinkos sąlygomis, įgyvendinti. Investicijų trūkumas bus mažinamas atliekant investicijas, vadovaujantis poreikio vertinimu, kas padidins ilgalaikių investicijų prieinamumą, ypač regionuose, inovacijų, socialinės ir ekonominės plėtros srityse. NPB įgaliojimas pritraukti privatų kapitalą ir veikti per investavimo platformas sudarys aktyvesnio rizikos kapitalo, fondų fondų ir mišrių finansavimo priemonių augimo sąlygas. Tai prisidės prie platesnio investicinių produktų pasirinkimo verslui ir gerins kapitalo rinkų likvidumą. NPB teiks ekspertinę pagalbą įgyvendinant viešojo ir privataus sektoriaus projektus. Tai leis verslui greičiau ir kokybiškiau pasirengti įgyvendinti investicijų projektus, sumažins pasirengimo išlaidas ir didins konkurencingumą pritraukiant kapitalą.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų priimti ar keisti nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Sąvokos Terminų banko įstatyme nustatyta tvarka suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir ES dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir ES dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įgyvendinant įstatymų projektus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2026 m. gruodžio 31 d. turės pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugsėjo 12 d. nutarimą Nr. 910 „Dėl nacionalinio plėtros banko veiklos“.

Įgyvendinant Įstatymų projektus, Lietuvos bankas iki 2026 m. gruodžio 31 d. turės parengti ar pakeisti šiuos įgyvendinamuosius teisės aktus:

1. Lietuvos banko valdybos 2018 m. rugpjūčio 28 d. nutarimą Nr. 03-145 „Dėl Nacionalinių plėtros įstaigų sąrašo tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;

2. Lietuvos banko valdybos 2018 m. rugpjūčio 28 d. nutarimą Nr. 03-146 „Dėl Nacionalinių plėtros įstaigų vidaus kontrolės reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

3. Lietuvos banko valdybos 2015 m. vasario 12 d. nutarimą Nr. 03-17 „Dėl Finansų rinkos dalyviams skirtų nurodymų, kuriais siekiama užkirsti kelią pinigų plovimui ir (arba) teroristų finansavimui, patvirtinimo“;

4. Lietuvos banko valdybos 2020 m. lapkričio 10 d. nutarimą 03-166 „Dėl Finansų rinkos dalyvių veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims taisyklių patvirtinimo“;

5. Lietuvos banko valdybos 2015 m. rugpjūčio 13 d. nutarimą Nr. 03-131 „Dėl Priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

6. Lietuvos banko valdybos 2012 m. rugpjūčio 2 d. nutarimą Nr. 03-176 „Dėl Bankų vidaus valdymo bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

7. Lietuvos banko valdybos 2008 m. rugsėjo 25 d. nutarimą Nr. 149 „Dėl Vidaus kontrolės ir rizikos vertinimo (valdymo) organizavimo nuostatų“;

8. Lietuvos banko valdybos 2004 m. rugsėjo 2 d. nutarimą Nr.148 „Dėl Banko vidaus audito organizavimo bendrųjų nuostatų patvirtinimo“;

9. Lietuvos banko valdybos nutarimą Nr. 03-82 „Dėl Minimalių atlygio politikos reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

10. Lietuvos banko valdybos 2006 m. lapkričio 23 d. nutarimą Nr. 145 „Dėl Vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso ir vidaus likvidumo pakankamumo vertinimo proceso reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

11. Lietuvos banko valdybos nutarimą „Dėl Nacionalinio plėtros banko turto ir įsipareigojimų terminų atitikimo (likvidumo spragos) reikalavimų ir jų apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo“.

Prireikus gali būti keičiami kiti bankų sritį reglamentuojantys Lietuvos banko valdybos nutarimai *mutatis mutandis* į apimtį įtraukiant NPB, atsižvelgiant į NPB veiklos modelį ir proporcingumą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ar kitų valstybės fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektai buvo rengiami kartu su Lietuvos banko specialistais.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“

„Nacionalinis plėtros bankas“, „skatinamojo finansavimo veikla“, „skatinamosios finansinės priemonės“, „fondų fondas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.